

САНА ОЛОХ

№ 10 (1989) • Кулун тутар 14 күнэ, 2025 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
күннэргэ

Саҥа кинигэ

Сэриигэ уһаарыллыбыт
доҕордоһуу/4

Интервью

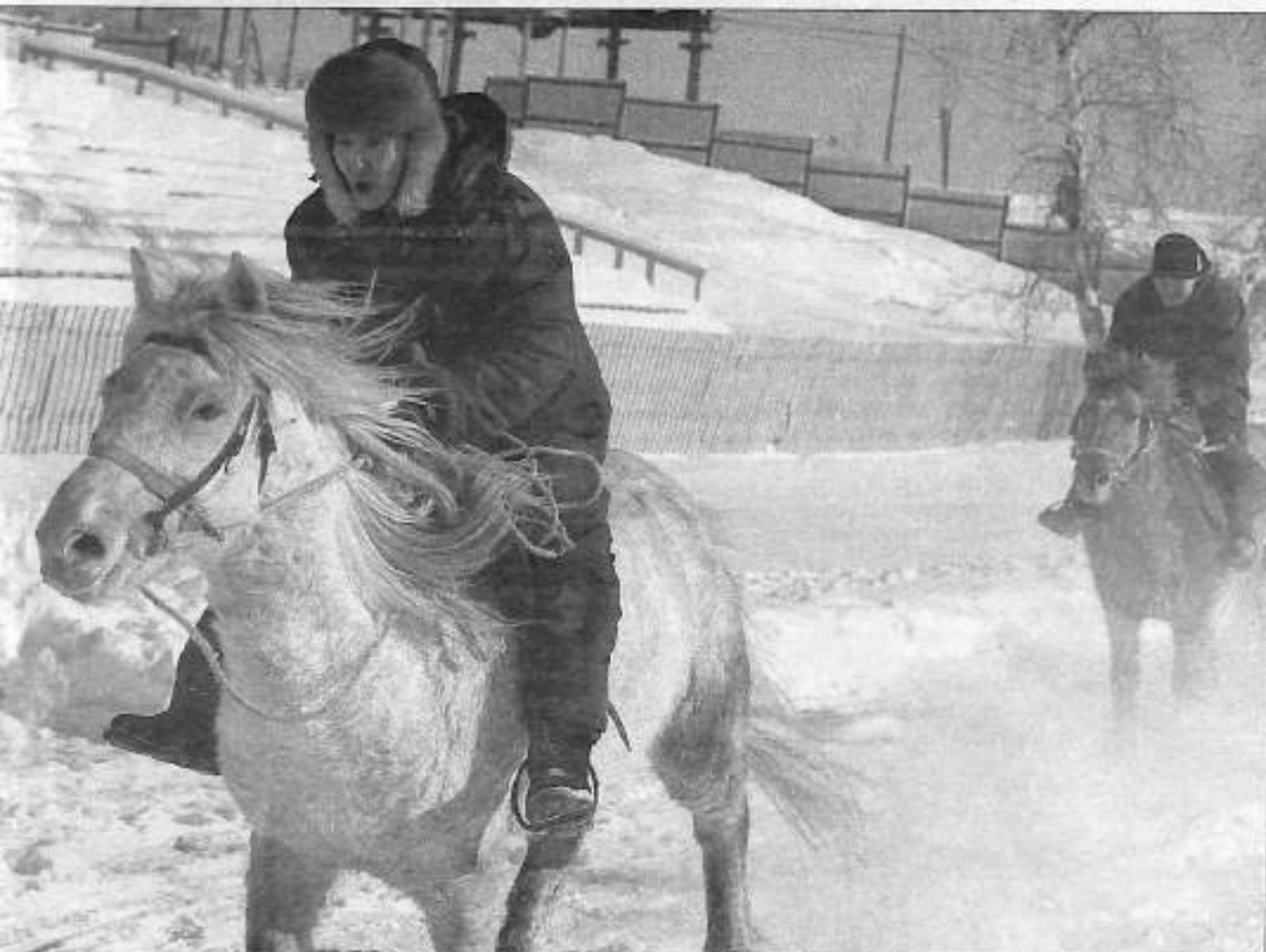
Идэтигэр бэриниилээх
учуутал, бастыҥ
настаабынньык/5

Улуу Кыайыны 80 сылыгар

Саллаат суруктара/6

Маҕаайы Алааһын туонатыгар – сылгыһыттар күрэхтэһиилэрэ

Улууска — бу күннэргэ. Кыайыылаах Диринг бастагы
хамаандата өрөспүүбүлүкэтээҕи күрэххэ улуус чизэһин
көмүскүөбэ/2

■ Сылгыһыттар күрэхтэһиилэрин түгэнэ. Сэмэн ЖЕНДИНОВ ТҮӨХӨҥҮӨ

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Кулун тутар
14 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Кулун тутар
15 күнэ
СУБУОТА

Кулун тутар
16 күнэ
БАСКЫҤЫАҢҤЫА

Кулун тутар
17 күнэ
БЭНИДИЭНҤЫК

Кулун тутар
18 күнэ
ОПТУОРУҢҤЫК

Кулун тутар
19 күнэ
СЭРЭДЭ

Кулун тутар
20 күнэ
ЧЭППИЭР

-14° -32°

-12° -22°

-11° -26°

-12° -23°

-11° -22°

-9° -16°

-7° -13°

Тэтик

Акцияҕа кыттыһарга ыҥыраллар

Россияҕа Аҕа дойдуну көмүскээччи, Саха сиригэр Ийэ дойдуну көмүскээччи, Чурапчы улуутугар Үйэлээх килбиэн сылларын чэрчитинэн, Россияҕа профсоюз хамсааһына 120 сылын итини тэнгэ Улуу Кыайыны 80 сылын көрсө, Чурапчы улуунун үөрэхтээһинин тэрилтэлэрэ кулун тутар 17-19 күннэригэр саха норуотун хорсун саллааттара Ильмень күөлгэ геройдуу охтубуттарын юриэстээч, юстахтан Чурапчы-Ильмень күөл маршрутуна 8,610 килэмитери хаамыыны тэрийэргэ быһаарыны ылымнар. Ити күннэргэ олохтоох оҕуолаларынан, уһууааннарынан хас биирдии үөрэх тэрилтэтин үлэһиттэрэ 4 км 300 м хаамыахтара. Улуус бары тэрилтэлэрин идэлээх сойуустарын юмитиэттэрэ, үөрэх тэрилтэлэрин ыҥырытын ылыннан, бу акцияҕа кыттыһахтара диэн эрэнэллэр.

Чурапчыттан «Муус устар» бэстибээлгэ 70-ча ыччат кыттыаҕа

Өрөспүүбүлүкэ биир улахан тэрээһин – «Муус устар» ыччат бэстибээлэ V төгүлүн бу ый бүтүүтэ буолара күүтүлэр. Ол чэрчитинэн кулун тутар 6 күнүгэр «Айылгы» норуот айымньытын дыһиэтигэр улуустаагы «Твой старт» мини бэстибээл ытылынна. Бу далааһыннаах тэрээһиннэр Улуу Кыайыны 80 сылыгар, Араассыйаҕа уонна өрөспүүбүлүкэ биллэрilibит Аҕа дойдуну итиннэ Ийэ дойдуну көмүскээччи сылларыгар анааллар.

«Муус устар» улахан түһүлгэтэ 12 хайысханан үлэлээн, араас эйгэттэн өрөспүүбүлүкэ бастыҥ, эдэр эрчимнээх ыччатын түмүөбэ. Манна Чурапчы улууттан улахан дэлгээссийэ кыттыаҕа. Онуоха өрөспүүбүлүкэ сүүмэрдиир түһүмэхтэрин ааспыт кыттааччыларга уонна улуустаагы күрэхтэр кыайыылаахтарыгар «Муус устар» бэстибээлгэ кыттар быраабы ылбыттарын туоһулуур путевкалары улахан сыанаҕа үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттардылар.

Наркотигы боруобалаан тутулунна

Чурапчы улуутугар, кулун тутар 3 күнүттэн 9 күнүгэр диэри, Ис дьыала уорганын дьуһурунай чааһыгар уопсайа 30 сайабылыанньа кириэ.

Ааспыт нэдиэлэҕэ 5 оҕо эчэйбит, үс ыалга айдаарсы тахсыбыт. Бырыһыанҥа кыра суумалаах изс биэрэр кэпэрэтииптэргэ 8 киһи ылбыт изстэрин төлөөбөккө сылдыара бэлиэтэммит. Үс суол быһылаана табыста. Түргэниик харчытын үлүннэрээри, түөкүттэр угайыларыгар кириэн, Чурапчы биир олохтооҕо 1 мөлүйүөн солкуобайы албыннаппыт. Биир гражданин өйү-санааны туймаардар наркотигы боруобалаан тутулунна.

Итини сэргэ, ГАИ үлэһиттэрэ нэдиэлэ устата 126 массыынаны бэрэбизкэлээбиттэрин түмүгэр, 5 массыына ыстырааптанар стоянкаҕа киллэрилиннэ, массыына ытар бырааба суох 5 киһи тутуллан боротукулланна.

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Өрөспүүбүлүкэ үөрэбин
тиһигин сайдытыгар
кэпсэтии буолла

Ил Дархан Хотугу-Илинги федеральнай университет бэрэсидьиэнэ Евгения Михайлованы кытта өрөспүүбүлүкэ үөрэбин тиһигин сайдытын тутуу боппуростарын кэпсэтиилэр. Сүрүн боппостону үөрэх хаачыстыбатын тупсарыга туһуламмыт ыйаахтары толорууга уурдулар. Уопсай үөрэхтээһин хаачыстыбатын санга ныйманан сыаналааһын, онуоха үөрэх тэрилтэтин үлэтин үс сүрүн хайыскатынан 69 көрдөрүүнү киллэриин туһунан ырыттылар. Итинэн инники тэрээһиннэр былааннарыгар тохтоотулар, ол иһигэр кулун тутар ыйга Саха сиригэр дьахталлар сийиэстэрин 100 сылыгар аһаҕас научнай-практической кэмпириэнсийэ мытылларын туһунан.

Улахан быыстапка
бырайыактара олоххо
кириэхтэрэ

Ил Дархан Национальнай уус-уран түмэл генеральнай дириэктэрэ Влада Тимофееваны кытта улахан быыстапка бырайыактарын олоххо киллэриин туһунан дьүүллэстилэр. Айсен Николаев түмэл Саха сиригэр олохтоохторугар аатырбыт маастардар ускуустубаларын арыан, култуурунай нэһилиэстибэни харыстааһынга уонна тарҕатыга сүрүн оруолу ыларын бэлиэтээтэ. 2024 сыллаахха Бырабыыталыстыба өйөбүлүнэн Айвазовскай уонна нуучча маринистарын улахан быыстапкага буолбута. Олуну 7 күнүттэн балаһан ыйын 14 күнүгэр диэри аан дойдуга биллиилээх скульптор, Арассыыйа үтүөлээх худуоһунньуга Даши Намдаков быыстапкага мытыллар. Экспозиция 70-тан тахса айымньыттан турар. Быыстапкага номнуо 2,5 тыһыынчаттан тахса киһи сырытта. Итинэн Ил Дархан Улуу Кыайыы 80 сылыгар аналлаах Арассыыйа Сэбиллэнилээх Күүстэрин түмэллин кытта холбуу бырайыагы өйөөтө.

Ил Дархан ДНР-га
сырыытыттан

Айсен Николаев Донецкай Норуодунай Өрөспүүбүлүкэ сырыытын байыастары өйүүр тирэх пуунтан саҕалаата. Үлэ тиһиктээхтик салҕанарын, хас биридди байыас төрөөбүт Сахатын сириттэн көмөнү тутарын туһугар бары кыһамныларын ууралларын бэлиэтээтэ. Ил Дархан көлөлөрү, ол иһигэр «Якт-Сокол» квадроцикллары өрөмүөннүүр мэхээнниктэр бөлөхтөрүн үлэтин көрдө. 2025 сыл саҕаланмаһыттан, мэхээнниктэр 20 тиэхиникэни өрөмүөннээбиттэр. Ол иһигэр «Якт-Сокол» 17 квадроциклы, Уопсайа 100-төн тахса квадроциклы сангардыбыттар.

Ил Дархан Донецкай Норуодунай Өрөспүүбүлүкэ баһылыга Денис Пушилинны кытары Докучаевскайга өрөмүөннүүр-чөлүгэр түһэрэр үлэлэр хаамыыларын бэрэбиэркэлээтилэр. Былырын Саха сирэ 60-тан тахса эбийиэги чөлүгэр түһэрбитэ. Быйыл 11 эбийиэк оңолулуохтаах. Сотору уон иккис эбийиэк — сөгүөлүүр бассейннаах успуорт комплекса үлэҕэ киириэ. Ого айымньытын дьэтигэр халытаалынай өрөмүөн мытыллыа. ИТ-кииннээх мччат киинин тэрийэргэ улахан үлэ барар. Итинэн эрэгэйиэһинэр баһылыктара өрөмүөннүүр-чөлүгэр түһэрэр үлэлэр, эканамикэ, үөрэх, култуура эйгэтигэр биригэ үлэлээһин туһунан кэпсэтиилэр.

Ил Дархан Илинги
байыаннай уокурук
байыастарын кытта
көрүстэ

Ил Дархан Илинги байыаннай уокурук 14-с инженернай биригээдэтин састаабыгар анал байыаннай дьайыы бо-йобуой сорукутарын толорор өрөспүүбүлүкэ байыастарын кытта көрүстэ. Байыастарга Жуков уонна Суворов мэтээл-лэрин, ону тэнэ Арассыыйа Оборонатын министриэсти-бэтин наҕараадаларын туттарда. Айсен Николаев хорсун быһыыларын иһин байыастарга махтанна. Баймастар эр-эгийин салайааччытыгар кэккэ боппуростары биэрдилэр. Айсен Николаев байыастарга гуманитарнай көмөнү, «Якт-Сокол» квадроцикллары, «Тимир Ат» электромобилы кыл-лары уонна да атын наадалаах тэриллэри туттарда.

СӨ Ил Дархан уонна Бырабыыталыстыбатын
пресс-сулуспата.

Мажаайы Алааһын
туонатыгар – сылгыһыттар
күрэхтэһиилэрэ

Улууска — бу күннэргэ. Кыайыылаах Диринг бастакы хамаандата өрөспүүбүлүкэтээҕи күрэххэ улуус чиеһин көмүскүөбэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Сылгы иитинтэ – сахаларга биер сүрүн уонна төрүт салаа буолар. Мээнэҕэ саханы Күн Дьөгөгөй Айыы тангаралаах норуот диэхтэрэ дуо?! Былыр-былыргыттан саха олохун уку-лаата, ону кытта култуура-та, үгэстэрэ Дьөгөгөй оҕотун кытта ыкса ситимнээхтэр.

Ол курдук, сылгыны иитиин – норуоттун төрүт үгэһэ буолар. Сылгы уонна сылгыһыт саха норуотун дьылҕатыгар уһулуччу суолтатын бэлиэтээн, 2016 сыл-лаахха, оччотооһуга СӨ Ил Дарха-на Егор Борисов анал ыйаабынан кулун тутар 21 күнэ Сылгыһыт күнүнэн биллэриллэбитэ.

Ахсыс төгүлүн улууска ытыллар тэрээһингэ Чурапчы улуусун баһылыгы 1-кы солбу-йааччы Рустам Данилов, улуус ба-һылыгы тыа хаһаайыстыбатын боппуростарыгар солбуйааччы Анжелика Неустроева, “Төлөй нэһилиэгэ” тыа сиригэр түөлбө-тин баһылыга Игорь Николаев, Сылга нэһилиэгиттэн күрэхтэ-һин сүрүн судьуйата Семен Но-говицын кыттымын ыллылар. Бу күн сылгыһыттар күрэхтэрин сэргэ, 1200 миэтэрэҕэ ат сүүр-дүүтэ, эр дьонго хаатыҥка бы-рабыыта, эр дьонго уонна дьах-талларга тонну хаарынан сүүрүү, босхо эбиэт, аты-эргиз дьаар-банката тэрилиннилэр.

Сылгыһыттарга аһаҕас кү-рэхтэһингэ Болтоҕо, Одьулуун уонна Хоптоҕо нэһилиэгин икки хамаандата кэлэн илин-кэлин тү-һүстүлэр. Манна былырынныгы кыайыылаах Хоптоҕо нэһилиэгин 1-кы хамаандата 7 мүнүүтэ 53 секүүндэ бириэмэни көрдөрөн (былырынныгы бириэмэ 8 мүн. 5 сек), 1 миэтэ буолары ситистэ.

уонна кулун тутар 21-22 күннэри-гэр Мэҥэ Хаҥалас улуусун Майа сэлээннэтигэр ытыллар сыл-гыһыттар өрөспүүбүлүкэтээҕи күөн күрэхтэригэр кытта барар путевканы, айан ороскуотун то-луйар 1 туюнна уматык сэртипи-кээтинэн наҕараадаланнылар. Иккис миэтэ буолбут Одьулуун нэһилиэгин хамаандата 8 мүн. 37 сек. бириэмэни көрдөрөн, 30 куул эбиэти, 9 мүн. 50 сек. көрдө-рүүлээх, үһүс миэтэ 7 тиксибит Хоптоҕо нэһилиэгин иккис ха-маандата 15 куул эбиэти тиэнэн бардылар.

Манна улууска аан бастакытын эр дьонго уонна дьахталларга тонну хаарынан сүүрүүтэ күрэх ытылынна. Онуоха эр дьонго 1-кы миэтэни Болтоҕо нэһи-лиэгиттэн Василий Колыгин, дьахталларга 1-кы миэтэ – Кы-таанах нэһилиэгиттэн Айыына Куо Захарова кыайыылаах тахсан, сыаналаах биригэстэринэн на-ҕараадаланнылар. Оттон эр дьонго хаатыҥканы бырабыыта Одьулуун нэһилиэгиттэн Сергей Петров холкутук кыайда.

Итини тэнэ 1200 миэтэрэ уһунга ат сүүрдүүтэ буолла. Ма-ныаха сүүрэр суолга төүрт ат тү-һүннэ: Болтоҕоттон Кустук, Чу-рапчы нэһилиэгиттэн Ыллык, Хабылык уонна Саһарда. Бистэккэ Ыллык 1 мүн.40 сек. кэлэн, кы-айыылаабынан тахыста. Сүүрдээч-чинэн Нам улуусунан төрүттээх ЧГИФКиС устудьуона Саргылаана Емельянова буолар.

Сылгыһыттар күрэхтэрин хас биридди түһүмэхтэрин улуус дьа-һалтатын спорка управление-тын уонна Вячеслав Карпов ааты-нан Чурапчы улуусун оҕо-мччат спортивной оскуолатын үлэһит-тэрэ Альберт Собакин, Александр Дидоров, Владимир Кривошап-кин, Арсен Макаров контуруол-лаатылар, үлэлээтилэр.

Томороон тымныыттан, өнгүрүк куйаастан толлубат, сы-ралаах, сындылланнаах, ыра-хан үлэҕэ сылдыар хоһуун сыл-гыһыттарбытыгар ситиһинилээх үлэни, чэгиэн туругу баҕарабыт. Сыралаах үлэҕит үтүө түмүктээх эрэ буоллун!

Кэрэ эйгэтэ. «Ыллыыр ыччат»
ырыата дьиэрэйдэ

Марфа ПЕТРОВА

Чурапчы нэһилиэгин «Ыллыыр ыччат» ансаамбыл уолаттара улуус күрэ аһаҕастарыгар, күн күбэй ийэлэригэр анаан, 5 сыл-лаах үбүлүүдээх айар кизэ-лэрин бэлэхтээтилэр.

Бу ансаамбыл «Саха» НКХ Чу-рапчытаагы филиалын салайаач-чыта, СӨ Култууратын туйгуна Анна Семенова салаалтатынан “Айыллаан” сынныалаҥ киинин иһинэн тэриллэн, күн бүгүнүгэ диэри араас ырыалары үөрэтэн,

ыллаан-туойан кэллилэр.

Ансаамбыл үлэтигэр-хамна-һыгар сөптөөх эйгэни тэрийи-гэ, гастролларга, кункурустар-га кыттыыга, кэлигэ-барыыга “Айыллаан” сынныалаҥ киинин дириэктэрэ Снежана Титова уонна Чурапчы нэһилиэгин ба-һылыга Владимир Сивцев өйө-бүллэрэ, биллэн турар, төһүү бу-оллар.

Бэлиэ түгэниинэн Чурапчы нэ-һилиэгин, улуустаагы култуура салаалтатын наҕараадаларын, сибэки дьөрбөтүн ансаамбыл бэриниилээх ырыаһыттарыгар,

салайааччы Анна Семеноваҕа, сынныалаҥ киинин дириэктэ-ригэр Снежана Титоваҕа туттар-дылар.

Ырыа дьоро кизэһэтин уолат-тар доҕотторо «Чолбон» үгүкүү, «Уран» кыргыттар ансаамбыла-ра ураты нүөмэрдэринэн ситэ-рэн-хоторон биэрдилэр. Түмүккэ бары тахсан, “Ыллыыр ыччат” сө-бүлээн толорор ырыатын биригэ ыллаан ньиригиттилэр. Керөөч-чүлэр үбүдүүдээх кэнсиэри кө-рөн-истэн, дуоһуйа сынныанан, ыллыыр ыччаты дохсун ытыс тыаһынан арымлаатылар.

Доруобуйа харыстабыла. Сөптөөх үлэ тэрийлэн, улууспут олохтоохторо харахтарын элэрээссийэлэтэн, дьэнгэтик көрөр буоллулар.

Аны күтүм баладан ыйыгар
кккис бөлөкү сүүмэрдээн, элэр-
рээссийэҥэ ытыым былаан-
канар.

Ону таһынан оскула кэлэ-
тийба улускут ытар көмө э-
кииларыгар көхтөөлүк кытан
харчынак, аһынан-үлүмүн тус
кылаапыстын киллэрэбит.

Сэриигэ уһаарыллыбыт доҕордоһуу

Сага кинигэ. Дойду уонна ДНР Дьоруойа Дмитрий Егоров төрөөбүтэ 50 сылыгар итиэннэ кини Мырылаттан хорсун байыас Николай Романовтыын бойобуой доҕордоһууларын сырдатар сага кинигэ сүрэхтэннэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКИЙ

Тэрээһин кулун тутар 6 күнүгэр Дьокуускайга “Аҕа дойдуну көмүскээччилэр” пуонда мунуһахтыыр саалатыгар буолла. Сунтаартан уонна Чурапчыттан төрүттээх доҕордоһуулар алдьархайдаах сэриигэ биригэ сулуспалаабыттар.

Дьоруой биригэ дойдубаа, Уһун Күөл нэһилиэгин олохтооҕо, хомоҕой тыллаах Эдуард Еремеев кинигэ 180 сирэйин тухары, бойобуой сырытын туһунан документальной кинигэни суруйан бүтэрбитин туһунан эрдэ Чуумпу акыйаан пехотатын 40-с биригээдэтин 3-с десантнай-штурмовой ротатыттан кыргыһы кэмигэр дьоруойдуу охтубут “Эр санаа” уордьан кавалера Николай Романов огдообото Нюргуяна Романова кэпсээбитэ.

Умсугутуулаах, байыаннай дьайыһы аһаастык кэпсир кинигэ 1000 ахсаанынан бэчээттэнэн тахсан, өрөспүүбүлүкэбит бары бибилиотэкаларга тарҕана. Ойон Дмитрий Егоров—Сунтаар уонна Чурапчы улууһун Мырылаттан төрүттээх кэлиин Нам улууһугар олохто, үлэһэбит “Эр санаа” уордьан кавалера Николай Романов—Ронин байыаннай дьайыһа сулуспаларын, хорсун быһыыларын ааһар түгэн үөскээтэ.

Тэрээһин кэмигэр “Аҕа дойдуну көмүскээччилэр” пуондаларын Саха сиригээс салаатын салайааччыта Алексей Александров анал байыаннай дьайыһа сыманнаах чакчыны кэпсир кинигэлэри таһаары билигин уустук кэмгэ олус тоҕостоолун бэлэтээтэ.

1998-2015 сылларга СӨ байыаннай комиссариатын солбуйааччыта, СӨ Ытык сүбэтин бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Аркадий Саввинов, СӨ Ил Түмэнин дьокуутаатара — Афанасий Постников, Андрей Николаев, Нам улууһун баһылыга Юрий Слепцов, Чурапчы улууһун баһылыгын солбуйааччы Алексей Лобанов, салаат ийэтэ Светлана Дюдорова-Лаврентьева, Уһун Күөл нэһилиэгин баһылыга Иван Игнатев, Соловьев нэһилиэгин баһылыга Виктор Собакин, Намнаагы киинэммит бибилиотэка ситимин дириэктэрэ Майя Софронова, Арасыйыа Дьоруойа Дмитрий Егоров аҕата Николай Егоров, Николай Романов огдообото Нюргуяна Романова байыастар тустарынан истиг-иһирэх ахтымылары огордулар итиэннэ салгыны ытыллыахтаах дьаһаллар, былааннар торумнарын кэпсээтилэр.

Устуоруйаттан кылгастык сэгэттэххэ, 2023 сыллаахха алтынны сажаланытыгар Арасыйыа байыаннай кэрэспэдьинэрин телеграм-хааналларыгар “Сунтаар” диэн

Кинигэ сүрэхтэнитин түгэниттэн, АЛПТАР ХААРТЫС-КАҢА ТҮӨРҮӨМҮТЭ.

аатынан биллэр муора пехотинена соҕотокун өстөөх саллааттарын бөлөхүн кытта сэриилэһэн кыйыбытын туһунан видео тарҕаммыта. Хорсун буйуун саха буолара аатыттан да сэрэйиллэрэ.

Ойон Кини тэлэбиндэннэ—нэн РФ оборонатын министри Саха сириг хорсун буйууна Дмитрий Николаевич Егоров, өлбүтүн кэннэ, Арасыйыа Дьоруойа үрдүк аакка түһэрэр туһунан докумуонига илии баттабытын туһунан кэпсээбиттэрэ. Хорсун быһымын онорбутун туоһулуур видеотын бүтүн Дойду үрдүнэн көрдөрбүттэрэ. Алтынны 9 күнүгэр Арасыйыа Бөрөсидьинэ Владимир Путин 763 нүөмэрдээх Ыйааҕынан Чуумпу акыйаан флотун Жуков уордьаннаах 155-с гвардейскай туспа муора пехотатын биригээдэтин рядовойугар Дмитрий Егоровка, өлбүтүн кэннэ, Арасыйыа Дьоруойа үрдүк ааты иһэрэр туһунан Ыйааҕа тахсыбыта.

РФ Дьоруойа Дмитрий Николаевич Егоров 1975 сыллаахха, тохсунньу 27 күнүгэр Сунтаар улууһун Тойбохойугар Егоровтар диэн кэргэнгэ үһүс оҕонор төрөөбүтэ. 1991 сыллаахха Арыылаах орто оскуолатын бүтэрэн баран, икки сыл Чита уобалаһын Борзя ыстаансыйатыгар таанка сэриилэригэр сулуспалаабыта. Икки уол оҕолоох. 2023 сыллаахха “За укрепление боевого содружества” диэн мэтээлинэн наҕараадаламмыта.

Дмитрий 2023 сыл олунньу-тутар байыаннай сулуспалаа көнгүл өттүнэн хантыраакка илии баттаһан, Украинага барбыта.

Наҕараадалаһыр илиинигэр суруллубутунан, кини атырдьах ыйын 15 күнүгэр Новомайорскай диэн дэриэбинэ атыгар балаһыанньаны уонна сирэ-уота хайдаһын таба көрөн, аптамаатынан трассирующей буулдьаларынан ытылаан, өстөөх уоту аһар кистэлэн туочукаларын, иннигэр баар хаппыт огу уматан, ханан баалларын арыһан биригэ. Билиги байыастарбыт ол туочукалары бөдөҥ калибрдаах бүлүүмөтү-

нэн ытылаан суох гыммыттар.

Балаһан ыйын 7 күнүгэр рядовой Дмитрий Егоров Новомайорскай атыгар баар ойуурдаах “Тэтин” диэн өстөөх тирэх пуунун штурмалааһынга кытыбыт. Өстөөх ахсаан өттүнэн төһө да сабырыйдар, артиллериянан ытылааһар, билиги уолбут окуопаларга бастакынан ыстанан киирээт, 4 өстөөх салаатын суох гыммыт, уолубут өстөөхтөр позицияларын быраҕан куоппугар.

Гвардия рядовойа Егоров дьоруойдуу кыргыһан, өстөөх тирэх пууна билиги өттүбүтүтэн сүтүгэ суох ылыллыбыт. Сүрүн күүстэр кэлиэхтэригэр диэри, төһө да артиллериянан ытылааһаллар, позицияларын тутан сыппыттар.

Гвардия рядовойа Дмитрий Егоров балаһан ыйын 9 күнүгэр өстөөх аһарбака сэриилэһэ сылдьан, кыргыһы толоонугар хорсуннук охтубута...

Дмитрий аҕата Николай Алексеевич Егоров кинигэ сүрэхтэнитин кэмигэр санаатын манньк үлэһиннэ: “Бу кинигэни нууччалы тылабаастааһынга Максим Аммосов аатынан ХИФУ ылымнан турар. Иккиһинэн, бу кинигэнэн сиэттэрэн, киинэ уһуларымгар анаан 10 мөл.солк успуонсарданан, сценарийа бэлэмнэнэ сылдьар. Үсүһүнэн, ааптар бэйэтэ да эпитин курдук, бу кинигэттэн киирбит үп тулаайах оҕолорго анаамаҕа, итиэннэ бу Дьоруой ийэтин аатын үйэтитэргэ туттулуоҕа. Дьэ, ойон, Чурапчы, Нам, Сунтаар улуустарын туһааннаах салайааччыларыгар этиэм этэ — бэйэбит оройуонгуг бибилиотэкаларигэр бу кинигэни атылааһын, дьонго-сэргэ тарҕатын. Итини таһынан өрөспүүбүлүкэ бары улуустарыгар реабилитациялыыр кини филиаллара аһыллалларыгар олук уурулунна. Оттон киинэни устууга 10 мөл.солк суума бука, кыра буолара буолуо. Ойон Эдуард Данилович, устуохтаах тэрилтэтин кытта эрдэттэн кэпсэтэн, дуогабардаһан, үбүлээһинин ойуоххут диэн эрэнэбин”.

Бу кырыктаах сэрии түгэнэригэр Дмитрийдиин биригэ сылдьыбыт, кыргыспыт, эмиз

Ыспыраалка

Ааптар Эдуард Еремеев — Дмитрий Егоров биригэ дойдубаа буолар. 1977-1980 сылларга КТОФ, “А. Суворов” крейсегэ, 10 ОлЭск фланманской хараабылыгар БЧ-5 сулуспалаабыта, 1979 сыллаахха Вьетнам Социалистической Өрөспүүбүлүкэтигэр бойобуой сулуспалаа сылдьыбыта. “За Дальний поход” бэлиэнэн наҕараадаламмыт. Билигин бочуоттаах сынныланга олорон суруйуунан утумнаахтык дьарыктанар.

дьоруойдуу охтубут “Ронин” диэн аатынан биллэр Чурапчы Мырылаттан төрүттээх, кэлиин Намга олорон үлэһэбит хамсаабыт Николай Николаевич Романов ахтар тоҕостоох.

“Кинигэ ааптара Эдуард Данилович сэриилэспит доҕотторун кытары кэпсэтэн, сылдьыбыт сирдэрин уоттарын үөрэтэн, олоххо баар дьын-чакчыны суруйан киллэрдэ. Манна даҕатан эттэххэ, кинигэ сахалы уус-уран хомоҕой тылынан суруллубут, ураты буочардаах документальной проза. Уолаттар роталарыттан элбэх киһи суох буолбута, билигин тыннаах ордубуттартан Амнаттан төрүттээх Роман Филатов ыраханымк бааһыран госпиталга эмтэнэ сылдьар. Кини билиэхэ үгүстүк сүбэ-ама буолла. Былырын Владивостокка бара сылдьан, уопускаларыгар кэлэ сылдьар нанаец Подя уонна алтед Аюр диэн уолаттары көрсүбүтүм. Кинилэр Дима Коляны кытары биригэ сулуспалаабыттар: “Бу хас да күн инниттэн сажаламмыт операция этэ, ол да иннинэ кинилэр хаста да дьоруойдуу быһыылары оноро сылдьыбыттар”, —

диэн бойобуой доҕотторун туһунан кэпсээбиттэрэ.

Билиги Коляны балаһан ыйын 8 күнүгэр сибээстэһэ сылдьыбыппыт, ойно кини бэһис чыһылааҕа биригэ соруулаһан табыстыбыт диэбитэ. Бу үлэҕэ кытыгыһым диэн — Коля төлөпүнэ кэлбитэ, ойно суруйсууларбыт, ыппыт хаартыскалара, видеолара туоһу буолулар. Киһи билигинэ диэри итэҕэйбэт — бу соторутааҕыта эрэ күлэ-үөрө сылдьыбыт уолаттар суох буолбуттарыгар. Күндүтүк саныыр чугас дьоммутун сүтэрин — олус ыарахан. Эдуард Данилович олох кырдыгын ойуулаан суруйбут кинигэтин киһи улахан махталлаахпыт.

Коля төрөөбүт дойдута Чурапчы улууһун Мырылата буолар, кини көмүс уңуоҕа ойно көтөҕүлүбүтэ. Түгэниэн туһанан, Чурапчы улууһун дьонугар, улуус баһылыгар Степан Саргыдаевка, кини солбуйааччыгар Алексей Лобановка истигник махтанабыт.

Коля барарын саҕана, миза: “Мин санаабын ытыгылаан ылынаргар” диэбитигэр бөтө бэрдэрэн, сатаан саһарбат даҕаны буолан хаалбытым. “Аҕас туһугар атах төстөр” диэн өс хоһооно этэринин, кэргэним Коля Дималыын бодорууларыгар, Дима аҕатыгар Николай Алексеевичка улаханымк махтанабын — манньк хорсун уолу, эрэллээх доҕору интэн таһаарытыгыгар...” — диэн Нюргуяна Герасимовна ахтымын онордо.

Түмүккэ кинигэ ааптара Эдуард Еремеев: “Суруйуум анал байыаннай дьайыһа саха омук боотурдарын бойобуой доҕордоһууларын көрдөрөр кизинис хоһоонноох документальной прозага кубулуйда. Сунтаар уонна Ронин биригэ сылдьыбыт хамандырыдарын, дойдубут араас эрагийиэннэриттэн сылдьыспыт уолаттарын тус кэпсээннэринэн, баар чакчыларга олохуран сурулунна. Кинигэттэн киирбит үп бу суруллубут дьоруойдарбыт тулаайах хаалбыт оҕолоругар анаамаҕа. Кинигэнэн эрэ мунгурданыам дуо диэн, матырыйаалбын сценарийга кубулуйтан, киинэҕэ киирсэн көрбүт киһи диэн баҕа санаабын өйөөччүлэр соһуччу көстөн, аны уолаттарбытын үйэтитэр үлэ атын көрүнгүнэн салҕанан ээринэн, үөрдүм”, — диэн санаатын үлэһиннэ.

Сэриигэ уһаарыллыбыт доҕордоһуу... Өссө да бу орто дойдуга олоху олохтооһаах, биригэ саастымылаахтарын кытта тэнгэ күлэ-үөрө, үлэһин-хамсы сылдьахтаах дьону ыар сэрии уораана кинилэр сырдык тыыннарын быдан эрдэ илдьэ бардаҕа... Бу икки боростуой саха салааттара, остуоруйаҕа кэпсээнэрин курдук, сир уолаттара этилэрэ, киһи кыйабатын кыйабыттар, киһи саҕабатын онорбуттара.

Идэтигэр бэриниилээх учуутал, бастын настаабынньык

Интервью. Чурапчытаабы гимназия аангылыа тылын учуутала Наталья Белолобская сөбүлүүр идэтинэн 30 сылын ситиһиилээхтик үлэлээн кэллэ

С.К.Макаров аатынан Чурапчы гимназиятын аангылыа тылын учуутала, РФ Үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, РФ Бэрэсидьиэнин Граны кыйылааҕа, "Учууталлар учууталара" бэлиэ туһааннааҕа, өрөспүүбүлүкэтээ "Сыл бастын настаабынньыга - 2024" куонкурс кыйылааҕа Наталья Алексеевна Белолобская - бүгүнгү балаһыт ыалдьыта.

●●● Наталья Алексеевна, гимназиябыт 30 сыллаах үбүлүүдээх сылыгар олохун кэрэ-бэлиэ умнулубат кэмнн бэлиэтиниргинэн, ис сүрэхпиттэн эбэрдэлибин уонна учуутал быһыытынан үүнэсайдан тахсаргар туох сабыдыаллаабытын, үлэн-хамнаһын туһунан ааҕааччыларга ситиһин кэпсиргэр көрдөһөбүн. Омук тылын учуутала идэтин баһылыырга ханна үөрэмиккинэй? Олохун суолугар алтыспыт биир идэлээхтэргин ахтан санаан ааһыат дуо?

●●● Кыра эрдэхпиттэн учуутал буолар баҕа санаалаабым. Ол баҕа санаабын толорорго алын кылааска үөрэппит учууталым Екатерина Николаевна Ермолаева уонна аангылыа тылын учуутала Марфа Владимировна Сивцева төрүүт буолбуттара. Кинилэр курдук айымньылаах, билиилээх, бэйэлэрин идэлэригэр бэриниилээх учууталларга үөрэмиппинэн, кизэн туттабын. Кинилэр - мин үлэм, олохум настаабынньыктара буолаллар.

1983-1986 сс. Хо Ши Мин аатынан омук тылын Иркутскайдаагы судаарыстыбаннай педагогическай институту үөрэнэн бүтэрбитим. Бурят, тувин, нуучча, онтой да атын элбэх омук ыччаттын кытта эдэр сааспар устудьуоннаабыт сылларбын интэриэһинэйдик атаарбытым. Педагогическай практикабын эмиз Иркутскайга барбытым. Методическай өттүнэн күүстээх үрдүк үөрэх кыһата буолан, инники идэбэр элбэх билиини-көрүүнү, сатабылы, үөрүйэҕи интэриэһим.

Мин дьылдабар, учуутал быһыытынан үүнэсайдан тахсарбар гимназия аһыллыта улахан суолталаммыта. Гимназия бастагы дириэктэрэ Альбина Степановна Иустинова, эрэнэн-итэҕэйэн, эдэр испиэтиннэ үлэҕэ ыгырыгыгар махтанабын. Альбина Степановна, туох да база, үөрэх кинигэ, методическай босубуйа да суох кэмгэр оҕо сайдарын туһугар биир санаанан салайтарар, үлэҕэ бэриниилээх, күүс-

тээх педагогическай састаабы бэйэтин тула түмэн үлэлэппит эбит. Бу сыллар устата кыайыыга, үрдүккэ кынаттанан, айымньылаахтык, түмсүүлээхтик үлэлэппит, билигин үлэли сымдыар биир идэлээх учууталлары - Мария Иустиновна Хоютанованы, Дария Петровна Куличкинаны, Ирина Саввична Соловьеваны, Евдокия Алексеевна Винокурованы, Марианна Алексеевна Манасытованы, Фекла Николаевна Болдовскаяны, Марина Николаевна Керемасованы бэлиэтибин.

●●● Гимназия тэриллээбиттэн, 30 сыл устата биир сиргэ, биир оскуолаҕа бэриниилээхтик, айымньылаахтык үлэли сымдыабын. Бу сыллар тухары үөрэтин-интин систимэтигэр уларыйылар буоллахтара. Туох уларыйылары уонна гимназия тутуһан кэлбит ханнык үтүө үгэстэрин бэлиэтигэр этэй?

●●● Гимназия бийигини эпипэтинэскэ, үрдүктэн-үрдүккэ, ситиһииттэн- ситиһиигэ тардыһарга үөрэтэр. Англия тылын үөрэтэргэ технология сайдара олус түргэн: элбэх матырыйаалы, информацияны интэриниэт ситимиттэн булабыт. Оҕолорбут, кэми кытта тэҥнэ сайдан, омук тылынан көңүл кэпсэтэр- ипсэтэр, санарар-ингэрэр кыахтанылар. Сана үйэ сайдыыны ирдир, онон учуутал бэйэтин идэтин таһымын, билиитин-көрүүтүн куруук ханатарга, үрдэтэргэ кыһаллан, араас кууруска, вебинарга, сэмнээргэ сымдыара олус суолталаах, омук тылынан сангарар-ингэрэр үөрүйэҕин сайыллырынан наада. Гимназияда оҕону сайыннарар, итэр "Посвящение в гимназисты", "Көмүс күһүн", "Билии - күүс", "Инникигэ хардым" курдук научнай-практическай кэмпириэнсийэлэри үтүө үгэскэ кубулутан тэрийи хайҕаллаах.

●●● Учуутал ойугэр - санаатыгар хатанан хаалар үөрэнээччилэр дээх буолар. Кимнээҕи ордук бэлиэтигэр этэй?

●●● "Учуутал дьоһо - үөрэнээччилэригэр" диэн кынаттаах этиини кытта сөпсөһөбүн. Биллэн турар, дууһабын ууран туран, кылаас салайааччытынан үлэлээбит оҕолорбун күндүтүк саныыбын: 2003 сыллаахха бүтэрбит кылааспар, элбэх оҕо Кыһыл көмүс мэтээлинэн түмүктээн, өрөспүүбүлүкэҕэ "Кыһыл көмүс гимназия" аатын ылбыппыт, 2010 уонна 2018 сыллаахха бүтэртэрит кылаастардаахпын.

Гимназияда үөрэнээччилэри наукаҕа сыһыаран үөрэтэбит. Мин саха, аангылыа тылын, култууратын, литэратуратын туох майгынаһар, уратылаһар өрүттэрин тэҥни тутан ырытар үлэҕэ көбүлүүбүн. Манньык чинчийэр үлэ оҕо төрөөбүт тылыгар интэриэһин күүһүрдэр, элбэх сатабылы интэриэс, дьон иннигэр кыбыстыбакка-толлубакка сангара, кэспин үөрэнэр, улахан олоххо тахсарыгар, устудьуоннууругар олук, тирэх буолара саарбаҕа суох. Кыһамньылаах, тылга ордук дьобурдаах, олимпиадаларга ситиһиилээхтик кыттыбыт үөрэнээччилэри Виктория Слепцова, Виленна Кириллина, Таня Монастырева, Ваня Шамаев, Ваня Оконешников, Даша Филиппова, Никита Григорьев, Тимур Куличкин ааттарын кизэн тутта ааттыбын. Тылы наукаҕа сыһыаран, чинчийэр үлэнэн дьарыктаммыт Нина Давыдова, Нарыйа Макарова, Маша Чепалова, Аина Игнатьева, Уйгу Гуляева, Аюми Дьячковская - өрөспүүбүлүкэтээҕи, Бүтүн Арасыйытатааҕы "Инникигэ хардым" научнай-практическай кэмпириэнсийэ призера, кыайымылаахтара. Чепалова Маша норуоттар икки ардыларынааҕы "Семенов ааҕыларыгар", "MILSET Vostok Expo-Sciences-2018" өй-билии күрэхтэһиитигэр ситиһиилээхтик кыттыбыта.

●●● Учуутал идэтин талбыккын биридэ эмэ кэмсинэн ылбытын дуо? Арай учуутал буолбатаһын буоллар, ханнык идэни талыат этэй?

●●● Учуутал сыралаах үлэтэ ситэ сыаналамматааҕына, хомойобун. Ити ордук научнай-практическай кэмпириэнсийэҕэ көстөөччү: олус сыралаһан бэлэмнээбит оҕон мистэлэсптэҕинэ, ситиһиилээхтэҕинэ, "тугу сымстым, учуоттаабым" диэн санаа үйэ-хаайа туттааччы. Учуутал буолбатаһын эбитэ буоллар, арааһа, бибилиэтигэр эбэтэр юрист буолуом этэ дии саныыбын. Бибилиэтигэр үлэтигэр ымсыылар этим:

ДИАЛТЫСКАЛАР ДЬОУОУ ТУС АРХЫЫБЫТТАН ЫЛЫЛЫННА

кинигэ ааҕа-ааҕа, үчүгэй бабайытык олоруом диэн. Оттон кэлин юрист буолуом этэ дии саныыбын. Ол баҕар, олоххо эпипэтинэс, бэрээдэк баар буолуохтаах диэн санаанан салайтаран сымдыарым иһин буолуо.

●●● Эдэр учууталга тугу сүбэлэһиҥ этэй?

●●● Учуутал оҕоҕо, ис сүрэхпиттэн таптаан, итэҕэйэн, истинг доҕордуу сыһыаннаах буолара ордук. Үөрэнээччигэ, хаһан да хайытаабакка, холкутук кэспэтин ордук тийимтиэ буолар дии саныыбын.

●●● Учуутал идэтэ бочуоттаах, баҕалаах буоларыгар туох этиини киллэриҥ этэй?

●●● Кэлигнн кэмгэ оскуолаҕа, учууталга элбэх эпипэтинэс сүктэрилиннэ. Билигин төрөппүт, үлэҕэ-хамнаска үтүрүйтэрэн, одотун интэрини, үөрэтинин - барытын оскуолаҕа соннуура, хомойуох иһин, үксүүр. Дьингэр, учуутал үлэтэ былыр-былыргыттан бочуоттанар, чизэстэнэр идэ буолара.

Учуутал идэтэ баҕалаах буоларын ситиһэргэ, биллэн турар, үлэтин төлөбүрө сыаналаннахтаах, үрдүөхтээх, айымньылаахтык үлэлиригэр, айарыгар-тутарыгар аныгы үйэҕэ эпипэтигэр усулуобуйа тэриллээх.

●●● Наталья Алексеевна, дириг ис хоһоонноох, ситиһин хоруйун иһин махтанабын.

Үөрэххэ уһуйар, сырдыкка угууар, үгүһү тулуйар, элбэҕи уйунар, аан дойдуну анааран көрөргө, араас омуктуун алтыһарга тиһиктээхтик хорутан үөрэтэр күндү учууталбытыгар махталлаах үөрэнээччилэри, өйдүүр-өйүүр төрөппүттэри, биир санаалаах доҕор учууталлары, таптыыр, тирэнэр аймакхаан дьону баҕарабыт. Дьолдоох буол!

Кэспэтэ
Фекла Николаевна Болдовская,
СӨ үтүөлээх учуутала.

Саллаат суруктара

Улуу Кыайыы 80 сылыгар. Адам Г.Д. Протодияконовтыын бэркэ доҕордоһон суруйсаллар эбит бу соботоһо ордон хаалбыт суругу аабааччыларга билиһиннэрэбит

Мин адам Михаил Прокопьевич Ефимов 1918 сыллаахха балаҕан ыйын 18 күнүгэр Чурапчы оройуонун Одьулуун нэһилиэгин Бабаатыгар төрөөбүт.

Кини нэһилиэгиттэн биэр бас-
тамынан Чурапчытааҕы педу-
чилищени 1938 сыллаахха бүтэ-
рэн, учуутал идэтин баһылаан,
бастаан, Кытаанахха история
учууталынан, онтон Алаҕар-
га завучунаан үлэлээбитэ. Ити
кэмгэ комсомол сэкирэтээр-
нэн талыллан, ол күүрээниэх
үлэтигэр оройуонан түспүтэ:
дьону ликбезкэ ааҕарга-суру-
йарга үөрэтин, колхозтарын тэ-
рийин, ыһы-хомуур үлэтэ ком-
сомоллара суох барбат этилэр.

Адам биэр хатыламат дик-
тита – ол кини кэрэхсээбитин
1935 сытан саҕалаан, олохтон
барыар диэри, ол эбэтэр 17 саас-
тааҕыттан 85 сааһыгар диэри,
күннэтэ дневниктэригэр саа-
һылаан суруйан, мунура суох
сыаналаах бэлэх онгортон хаал-
ларбыт үтүөтэ буолар.

Кини суруйбут дневниктэ-
рин, сэриигэ сылдьан суруйбут
суруктарын ааҕан баран, адам
Саха биэр бастын буйуна –
Норуот Геройа буолбут Гаврил
Дмитриевич Протодияконов-
тыын чугас доҕордуу буолалла-
рын биллэм.

Адам 1941 сыллаахха Алаҕар
оскуолатыгар завучунаан ананан
үлэли сылдьан, балаҕан
ыйыгар быраатынаан Гаврил-
лыын иккиэн сэриигэ бөбүс-
кэ тулпугуттара. Бу иннинээдэ
ыгырымыа кини доҕоро Гаврил
Дмитриевич Протодияконов
барбыта.

Ити күн дневниктэр манньк
суруйбут: «Барар күммүт...

«Маай» колхуос кэсэлээр-
йэтин таһыгар баар дьон мун-
нустан, быраһаайдаһан тар-
ҕастыбыт. Барааччылар бары
бэрээдэгинэн туран, уочара-
тынан быраһаайдаһан, арах-
сан хаалбыппыт. Ардахтаах күн
арыалланан, Чурапчыны 4-с
күммүтүгэр 12 чаас саҕана бул-
лубут – тэлиэгэлиин, ыгыыр-
дыын 8 акка иһэрбит. Соцкул-
туура таһыгар атаарааччылар
элбээбиттэр этэ», – диэн суруй-
бут.

Бу барыыга адам бырааты-
наан Гавриллыын сыйышлан
баран, Алаҕар оскуолатыгар
үлэли сылдьан, иккис ыгы-
рыыга – 1942 сыл, бэс ыйын 21
күнүгэр барбыттара. Свердлов-
скай уобаласка байыаннай
үөрэх лааҕырыгар 42 күн айан-
наан тийбиттэр, иккиэн ха-
ймһар батальонулар ананан,
радиот уонна телеграфист үө-
рөҕөр үөрэнэллэр. Күннэтэ 10-11
уроукка үөрэнэллэр эбит. Бы-
раатынаан Гавриллыын туйгун-
нук үөрэнэн, разведка ротаты-
гар ананан ыгытылаллар.

Адам Г.Д. Протодияконов-
тыын бэркэ доҕордоһон суруй-
саллар эбит. Бу көстөр суругу
Гаврил Дмитриевич доҕорутар
– мин аҕабар Михаил Проко-
пьевич Ефимовка сэрии то-
лоонуттан суруйбута собус-со-
ботоһо ордон хаалбыт. Адам ону
кэнники «Саллааттар сурукта-
ра» диэн кинигэҕэ таһаартар-
быта. Ол кэмгэ адам Хотугу-
луу-Арҕа фронт Ильмень күөл
кыргыһытыгар кыттан, ма-
раханнык бааһыран, госпитал-
га уһуннук эмтэнэн, 1944 сыл-
лаахха дойдутугар эргиллибит
кэмэ этэ.

«Миша, ыраах сылдьар
доҕоргуттан истин сүрэхтэн

приветтэ тут! Мин кэмминэн
сылдьабын, сонун-нуомас
суох. Ол эрэри кэпсиир эбит
буоллар, хас да сылы быһа
кэпсээтэхпинэ, бүтүө суох этэ.
Мин 3 төгүл мараханнык баа-
һырдым, Билигин госпиталга
сытабын. Одер өрүс таһыгар
һиэмэс кыраныксытыгар
1945 сыл, тохсунньу 27 күнүгэр
икки атахлар бааһырдытым:
ханас атахпыттан оскуолка-
ны ылбыттара, оттон уңа ата-
хпыттан ылаары гыммыттарын
ылларбатабым, онтукам оста.
Сотору эмиэ фронтна барыам.
«За отвагу», «За оборону Ста-
линграда» диэн мэтээллэри
уонна «Отличный артилле-
рист» значагы бизэрбиттэрэ. Би-
лигин чааһым «Кыһыл Сулус»
уордьаны бизэрэгэ түһэрдэ.
1943 сыллаахха партия чилиэ-
нинэн кирибитим. Старшай
сержант званиеланным, 76
миллиметирдээх орудие ха-
мандырабын. Кыргыһах-
пыттан ыла, 5 таанканы суох
онгордум: 2 тигри, 3 ортоку
таанканы. Ити курдук.

Дьэ, доҕор! Билигин
Берлин биһигиттэн олус чугас.
Союзниктар Берлини бомба-
лыллар түүн олочку көстөн
турар. Хас да суоллаан, ыс-
тыгынан кириһиһэ 1942 сыл-
лаахха Сталинградка сырыт-
тым.

Миша, суостаах суоллар
мин туспар туһаайбыттара,
олору түүл-бит курдук сыл-
дьан аһарбытым. 1943 с.
Донецк өрүһү туорааһынга
хоһон да буолбатах кырык-
таах кыргыһы буолбута. Онно
8 таанка 20-30 миэтэрэ чугас
кэлбиттэрэ, 2 таанканы үл-
түрүппүтүм. Табаарыстарым
сорохторо өлөн, сорохторо

араанный буолан туораабыт-
тара. Биһиги иккиэ буолан 3
чаас кыргыспыппыт. Ити кэм-
нэри санаатахпына, утуйбат
да, аһаабат да буолар этим.

Дьэ, Миша! Урукку курдук
доруобай буолан, маһы-оту
тардыаһы күүс суох буолла.
Эн билигин миһигин көрдөргүн,
олох билиэн суоҕа этэ. Уңа
илиим үчүгэйдик үлэлээбэт,
көнтөс аңаардаах буолла.
Ханас атаһым ингириин таа-
рыан, доһолонноон хаа-
мабын. Онтукам аһара дуу,
суоҕа дуу? Дьэ, Миша, билигин
һиэмэс сиригэр бурдугу ыһан
бүтэн эрэллэр. Манна мас кө-
бөрөн үчүгэй бөҕө кэлэн турар.
Мин сотору-сотору зийгин са-
ныбын – урут хайдах курдук
үлэлээн сылдьыбыппытын.
Илигин ыга тутан 100 төгүл
ууруу-сыллы хаалабын.

**Эн доҕорун Ганя. 1945 сыл,
кулун тутар 6 күнэ.**

Бу суругу Гаврил Дмитрие-
вич төрөөбүт Сахатын сириттэн
талэһийэн уоттаах сэрии буола
турар Россия сиригэр тийэн
уһун, марахан бойобуой сыры-
га сылдьан суруйбута. Саа-саа-
дах тутан кыргыһы хонууту-
гар Ийэ дойдуга чигин, көгүлүн
көмүскээн, Саха сирин саллаата
төрөөбүт дойдуга бэринилээх,
хорсун сэриһит, патриот бы-
һытынан бэйэтин көрдөрбүтэ.
Кэннинэн кэхтибэтэ, чугуйан
турбатаҕа.

Адам чугас доҕорунаан Гав-
рил Дмитриевич Протодияко-
новтыын доҕордоһуутун олус
истинник, күндүтүк саныыра.
Кини сэрии толоонуттан до-
ҕотторутар суруйбут сурукта-
рыгар биридэстэригэр манньк

суруллубут:

«Манньк охсуһуулаах
кэмгэ төрөөбүппүтүнэн, дьол-
бут, олохтук буоллаҕа. Ким
баҕарар санаата – Гитлери
суох ынарга. Хаһан даҕаны
манньк долгуннаах, хаан тах-
туулаах сэриитэ буолан көрө
илигэ. Ол бүгүнгү будулҕан-
наах күнгэ көһүнэ. Ол күнгэ
таптыыр бырааттарбыныын,
кимнээҕэр да истин бары до-
ҕотторбунуун Улуу Урал өрүһү
чизэрэстээн, охсуһуу толоону-
гар ыксалаһан олордохпут.
Бу мин тыным, олодум! Кини
олоҕо аҕыйах кэмгэ болдьо-
нон аһар. Бу кылгас кэмнээх
олох – олус күндү. Ол күндүтүн
күндү дьыалаҕа түмүктүүртэн
ордук баар дуо?»

**1942 сыл, балаҕан ыйын
4 күнэ. Бершет.**

Доҕоро Гаврил Дмитрие-
вич 1972 сыллаахха, Сэбис-
кэй Сойуус Геройа маршал В.И
Чуйков Сталинградка биригэ
сэриилэспит дьонун Волго-
град куоракка ыгырбытыгар
тийэ сылдьыбыта. Кини онно
Мамаев Курганга Чурапчытын
хатынын илдьэн үүннэрбитэ
билигин чаран буолан турарын
көрөн сөҕүөххэ сеп.

Күндү аҕабыт, аҕабыт үйэтин
тухары өрө тулпукт «Ийэ дойдуга
таптал уонна өй-санаа бааһа
туохтааҕар да күндү, сахалар
кэскиллэрэ сырдык» диэбитин,
ол туһугар олоҕун анаабытын
биһиги умнубалпыт, кэрнэс-
тээн, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ
салгы тириэрдэ туруохпут.

**Ефимова Ульяна Михайловна,
үлэ бэтэрээнэ,
Одьулуун нэһилиэгэ.**

Үтүө холобур. Байыастарга 40 устуука саха быһаҕын онгортон ыытта

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

«Саха быһаҕа – тыйыс айылҕалаах саха омук эрэллээх
доҕоро, күннээҕи олоххо туттар туохха да тэҥнэммэт
тэрилэ» диэн быһаарар эбит буоллахпына, бүгүнкү
күнгэ Анал байыаннай дьайымыа кытта сылдьар
байыастарга туохтааҕар даҕаны наадалаах сэбиргэл
буолла.

Кулун тутар 10 күнүгэр Чурапчы улуусун дэлэгэссийэтэ
үгүс гуманитарнай көмөнү хомуйан, анал байыаннай дьайымы
буола турар зоналарыгар айаннаата. Маһаха оройуонмут
дьоно-сэргэтэ бүтүннүү турунан, улахан көмөлөрүн онор-
дулар.

Элбэхтэн бири холобурдаатахха, Төлөй Дирингин мччата
Дьулуустаан Смирников 2018 сылтан саҕалаан, тимиринэн
уһанар. Кини баҕа өттүнэн 40 устуука саха быһаҕын онгортон,
улуус баһылыгын солбуйааччытыгар Алексей Лобановка
аҕалан туттарда.

«Быһахтар 65Г диэн тимиртэн онорулуннулар, уолаттар
туһаналларыгар сөптөөх буоллун диэн биһлэрин уһуна 12-14
см. Кыһыннарын тириинэн бүрүйдүм. Хас биридин оноруу
барытын бэйэм хайдах сатырбынан алҕаан, байыастарбыт
дойдуларыгар этэнгэ айаннаан кэлэллэрин туһугар баҕа
санаа этилиниэ», – диэн тимир ууһа Дьулуустаан Васильевич
санаатын үлэлэһиннэ.

Биһиэхэ суруйаллар

Ынах сүөһү бородатын сайыннарыыга күүрээһинээхтик үлэлээбиппит

Дьингэр, сүөһү бородатын сайыннарыыга улахан эппиэтинэһи ылынан, үгүс өрүттээх үлэни-хамнаһы тэрийбит дьон зоотехниктар буоллаа. Бу туһунан үлэлээбит сылларбыттан ахтан ааһарга сананым.

Мин Чурапчы улуусун Арыылаах нэһилиэгэр төрөөбүтүм, улааппытым. Билигин куоракка бочуоттаах сынныалаһа олоробун. Төрөппүттэрим эрдэ өлөн, ийэ, апа тапталын билбэккэ, кырдыаас эбөөр сыстан, судаарыстыба көмөтүнэн иитиллэн, үөрэнэн, үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, үлэһит буолбутум. Адам сэрингэ 1941 сыллаахха Москва таһынааҕы Ржев куорат көмүскэлгэр 29 сааһыгар өлбүтэ. Сэрии тулааһа буолан, 18 сааспар диэри көрөн-хараһан судаарыстыба ииппит киһитэбин. Олох кырабыттан сүөһүгэ убанан, 7 сааспыттан ынах ыһан, тыа сиригэр үлэтин барытын билэ үөрөмүтүм. Онон 1961 сыллаахха Дьоккуускай куораты саҥа көрбүтүм, сонно тута Сибирь бириг улахан куоратыгар Красноярскайга тийээн учунай-зоотехник идэтигэр үөрэнэ барбытым. Минигин кытта Хадаартан Люция Иванова, Одьулуунтан Анна Матвеева буолан барбыппыт. Чик билигин иһэрэр үөрэҕи бүтэрэн, дойдубутугар анал идэлээх үлэһит буолан кэлбиппит, саҥаны-сонуну, сайдыыны киллэрэн үлэлээн-хамсаан барбыппыт. Ол курдук, отуттан тахса сыл ханна да халбаһаабакка, билибин,

кыахпын ууран туран төрөөбүт улууспар тыа хаһаайыстыбата сайдарын туһугар үрүлүйэ үлэлээбит кэмнэрбин истинник санамбын.

Племенной үлэ саха сиригэр 1937 сылтан киин уобаластартан бороода атыр олустары аҕалынан саҥаламмыт. Сэрин бүтүтүн кэннэ эдэр дьон үөрэхтэнэн, 1951-1952 сыллартан Ньурбага, Сунтаарга, Алданга о.д.а. сирдэргэ искусственин сизмэлээһин тэриллибит. Племенной үлэни искусственин сизмэлээһини тэрийбэккэ эрэ, кизг далааһыны, хаачыстыбалаах үлэни ситиспэккин, оччолорго да дьон өйдөөн, тэрийэ сатаабыттар.

Биһиги улууспутугар да бороода олустары аҕалыы балай дэрдэттэн - 1943-1946 сыллартан саҥаламмыт. Бастаан, олустары илиинэн ол эбэтэр ынаҕы станокка тутан бизэрэн саптарымын тэрийбиттэр. Итинник ньыма көдүүһэ кыра - бириг олус баара-суоҕа сылга 40-60 төрүүсү бизэриэн сөл. Ону да үчүгэй ингэмтэлээх аһынан көрөн аһаттааха. Оттон искусственин сизмэлээһининэн, бириг олус сизмэтинэн 3-4 тыһыынчага тийэ ынаҕы буһатабын.

Саха сиригэр Бырабыыталыстыбата, куораттан чутас эрээри Чурапчы оройуона сукка-курааһа, хоту көһөрүллүүгө кыһарыллан, сүөһү ийитиин култууратыгар хаалылаабын билэн, үөрэххэ ыппыта биллибита. Ол иһин дойдубут итэҕэлин туһан бизэрбэт туһугар баһылаабыт анал идэбитинэн

үлэлиир-хамсыр сорукутаах кэлбиппит.

Дойдубар сүөһү бороодата араас көрүгэ баара, хайысханан арааран иитиин суох этэ. Ол иһин оройуонга 6-7-с тийэ араас бороода булкуһан, үүтү ыһаһынгга үрдүк көрдөрүүнү ситиспэт этилэрэ. Онон оройуонга бириг сүрүн борооданы талан үөскэтэр соруку турбута. Отуттан тахса сыл үлэлээн, бириг сүрүн борооданы - симменталы талбыппыт. Швейцарияга Симме өрүс үүтүлээх хочотугар итиллэр үүттээх да, эттээх да борооданы талан симментализированнай сүөһүнү үөскэтиигэ күүскэ үлэлээбиппит. Биһиэхэ 4 оройуону сыһарбыттар: Чурапчы, Таатта, Уус Майа, Томпо оройуоннара. Минигин төрөбүт, улааппыт оройуоннар Чурапчыга анаабыттар. Онуоха исписэлинистэри булууга-талыыга үлэ күүскэ барбыта. Мин тустаах оройуонум буолан дюну-сэргэни билэр этим. Саамай үчүгэйдик "Эрилик Эристиин", "Ленин" ("Карл Маркс") сопхуостар саҥалаабыттар. Бастаан утаа, зоотехниктар, учуочуттары булуу, үөрэттэрин уустуктардаах этэ. Сопхуос дириэктэрдэриттэн Роман Афанасьевич Филиппов олус көмөлөөх, үтүө салайааччы этэ. Экономист Николай Петрович Тарасов, партком Николай Степанович Дмитриев олус таһаарылаахтык ылсыбыттар. "Эрилик Эристиин" тизхинык-осеменатордара бары да олус үчүгэйдик үлэлээбиттэрэ. Киһилэр үгүстэрэ орто үөрэҕи бүтэрбит

зоотехниктар, эбэтэр сүөһүгэ өр сылларга үлэлээбит исписэлинистэр, сүөһү көрөөччүлэр, ынаһыксыттар буолбуттара.

Хадаар отделениетыгар Петр Николаевич Титов осеменатор идэтигэр үөрэнэн, үлэлээн бэрт үтүө холобуру көрдөрбүтэ. Киһи - өр сылларга сүөһүнү көрөн уопутурбүт үтүө үлэһит киһи этэ. Хас бириг ынаҕы эндэппэккэ билэр үтүө үгэстээх. Хотонно сиктээх, эргэ буолан өр кэмгэ эрэйдэнэ сылдыбыта. Киһиэхэ сыһарыллыбыт 200 ынаҕын барытын төрөбүт мйдарын-күннэрин ааһан-суоттаан, тобоостоох кэмнэрин арааһа кэтээн-манаан, үчүгэй көрдөрүүнү ситиһэрэ. Таһаарылаах үлэтэ сыаналанан, чемпион осеменатор аатын сүкпүтэ.

1980 сылтан саҥа технологиянан 1960 сылга диэри тоһоруллубут сизмэнэн үлэлээһингэ кирибиппит. Бу технологияны аан бастаан Эрилик Эристиин аатынан сопхуос чулуу осеменаторыгар Александра Ивановна Сергеева үөрэппиппит. Оттон сыһа, 1986 сылга диэри, бары осеменатордар бу ньыманы баһылаабыттар. Манньк ньыманан өрөспүүбүлүкэ бары улуустарын осеменатордара үлэлээбиттэрэ. Калинин өссө тупсарыллан, облицованнай грануланан, ол эбэтэр сабыылаах, сууламмыт сизмэни уулларан үлэлээһин кирибитэ. Бу - гигиена өттүнэн табыгастаах ньыма. Оройуон үрдүнэн бириг кэмгэ, мунугаан, 42 осеменатор үлэни сылдыбыта.

1986 сыл түмүгүнэн 35 тизхинык-осеменатортан 14 киһи 90% үрдүк ууланнарымын ситиспитэ.

Бу саҥа ньыма элбэх исписэлинист көмөтүнэн хайдах курдук уустуктук тэриллибитин билигин сөбө санамбын. Элбэх утарсымын кыһан, оройуон салалтатын санааларын уларытан үлэлээбиппит. "Карл Маркс" сопхуостан 20 тыһы сүөһүнү "Качикат" сопхуоска атылаан турабыт. Зоотехниктар Мария Львовна Колесова, Любовь Степановна Нахсылова, Елизавета Александровна Никонова у.д.а. үгүс сыраларын ууран үлэлээбиттэрэ. Хомойуох иһин, исписэлинистэр үлэлэрэ мэлдьи күлүккэ хаалар, үчүгэйдик ахтыллыбат.

Былаас ыһыллыбытыгар, сүөһү үлэстэнигин саҥана, "Сүөһүбүт тупсубут да эбит" диэн сөбө, аны бары улахан бороода өттүн былдыаһы тахсыбытын истибиппит. Дьингэр, сүөһү бороодатын сайыннарыыга улахан эппиэтинэһи ылынан, үгүс өрүттээх үлэни-хамнаһы тэрийбит дьон зоотехниктар буоллаа. Билигин сизмэлээһин болжомтодо ууруллубат буолла, умнуула быһыытыда. Улууска сүөһү иитиитин култуурата намытаа диэн бэлиэтибин. Маньмаха сөптөөх дьаһаллары ылынан, үлэни-хамнаһы тэрийгит буоллар диэн баҕа санаабын тиздэн, бу суруйуубун түмүктүүбүн.

София Барашкова.

Спорт

"КЫАХ. ГТО Оонньуутун" мунутуур кыайыылааҕынан буолла

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Олунньу 9 күнүттэн "Саха" НКХХ ханаалыгар "КЫАХ. ГТО оонньуута" саҥа быраймак саҥаламмыта.

Манна Сахабыт сириг биллэр спортсменнара, блогердара уонна араас идэ бэрэстэбиитэллэрэ кытыннылар. Бизэрини Олег Колесов уонна биллэр тиреһээр, СӨ ГТО многоборье федерациятын вице-бэрэсидьиэнэ Игнат Чомчоев илээн-саҥалаан ыттылар.

Маннайгы түһүмэххэ 36 атлет кытта кирибит буоллабына, иккис түһүмэххэ 12 спортсмен тургутууну ааспыттара. Оттон үтүс түһүмэххэ 6 атлет күөн көрүстүлэр.

"Бу быраймактыгын спордунан дьарыктанар дьон ортотугар ГТО көрүгүн сайыннараары тэрийдибит. Биһиги кэтэспиппитинээбэр элбэх киһи күөн кыттыбыттан олус үөрдүбүт. Бастагы сыры-диэтэххэ, табылына. Онон манньк күрэхтэһиини сыл аайы тэрийэр буолуохпун, - диэн "Саха" НКХХ генеральной продюсера Ньургун Торговкин эттэ.

"Быраймак барыла өссө бы-

лырыын 2024 сыллаахха күөдүйбүтэ. Онтубут олоххо кириэн, бу билигин өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн эт-хаан өттүнэн саамай сайдыылаах, барыга-бары бэлэмнээх киһини быһардыбыт. ГТО многоборьета инникигин олохпуну норматын быһыытынан итиэнэ нормативтары туттарыыга төһүү буоларыгар эрэнэбит", - диэн Игнат Чомчоев санаатын үлэтинэн.

Бастагы түһүмэххэ атлеттар үс мүнүүтэ иһигэр хас даҕаны хамнанылары онордулар: сиртэн анныныны, ис былчыгын хачайдааһын, турникка тардыныны. Оттон иккис түһүмэххэ кыттааччылар челночнай сүүрүүгэ, берпи (эт-сиин бары былчыгын-рын үлэлэти), трастер (олорон турар кэмгэ ыараханы төбөтөн үөһэ өндөтүү), скакалкааһын-га уонна гириэлээх олорон ту-

рууга күрэхтэстилэр. Үтүс түһүмэххэ алтыа буолан кытыннылар: Рустам Мубарак, Николай Филиппов, Андрей Захаров, Михаил Чулпов уонна Айсен Охлопков.

Чурапчы улуусуттан төрүттээх билигин Дьоккуускай куорат Маган бөһүөлэгэр уоттан быһыыр чаас байыаһынан үлэлиир Ньургун Айаалович Пинигин, икки түһүмэх устата, уопсай бириэмэтинэн үтүс миэстэҕэ сылдыбы-

та. Оттон быһаарылаах үтүс түһүмэххэ бастык көрдөрүлүнэн, "КЫАХ. ГТО Оонньуута" мунутуур кыайыылааҕынан буолла итиэнэ 50 тыһыынча сопхуобайдаах сэртификэтинэн наҕараадаланна. Манна даҕатан эттэххэ, Ньургун Айаалович - СӨ култууратын туйгуна, Муосчут кыһа Айылгы төрөппүт уола буолар. Киһи төрдө-ууһа Холтоҕо нэһилиэгиттэн саҥаланар. Ол курдук, эбэтэ Анна Гаврильевна Пинигина угуо-дунан кыра буолан бараң, кууллаах бурдугу соботобун көтөдөрүөн номохо кирибит кырдыаас эбит. Оттон эһэтэ, аатырбыт худуоһунньук - муосчут Роман Михайлович Пинигин эдэригэр мас тардыһытыгар "Манчаары Оонньууларын" чөмгүүөнэ призера этэ. Итиэнэ Олимпийскай чөмгүүөн Павел Павлович Пинигин хаану-уруу быраата. Онон бэрт тэтиэнэх дьон удуурдара буолар.

Санатан эттэххэ, бу быраймак эрэгийиэннээҕи физическай култураҕа уонна спорт министристибэтин уонна СӨ ГТО многоборьетын федерациятын өйөбүллэринэн тэрилинэ.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

РЕГИОН Строй

СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ

Уб. Чурапчыбыт улууһун олохтоохторо!

«РегионСтрой» тутуу хампаанньата дьыалэри тутууга сайаапкалары хомуйан сабалаата:

1. Уопуттаах олохтоох биригээдэ;
2. Сыанабыт удамыр;
3. Ипотеканы ыларга босхо көмөлөһөбүт, сүбэлиибит;
4. Хаачыстыбаны мэхтиэлиибит;
5. Биэнсийэлээхтэргэ чэпчэтии көрүллэр.

Билсэр тел: 8914297997.

Публичное акционерное общество «Ленское объединённое речное пароходство» приглашает Вас на работу в подразделения, расположенные в «Ю Жатай», Олёкминске Олёкминского улуса, пос. Пеледуй Ленского улуса, пос. Нижнеянский и Усть-Куйга Усть-Янского улуса, пос. Белая гора Абыйского улуса и г. Киренск Иркутской области.

Мы гарантируем Вам:

- трудоустройство в строгом соответствии с нормами трудового законодательства;
- стабильные выплаты;
- полное сопровождение в период трудоустройства, адаптации и работы;
- широкий спектр льгот и компенсаций;
- получение профессии или смежных профессий за счёт работодателя;
- оплату проезда к месту работы;
- общежитие;
- работу на постоянной или временной основе;
- выпускникам учебных заведений - компенсацию найма жилья и дополнительные выплаты.

У нас Вы можете трудиться на флоте, в том числе после обучения за наш счёт на базе собственного Учебного центра по профессии:

- рулевых - мотористов (з/пл от 74 000 до 109 000 рублей);
 - поваров судовых (з/пл от 84 000 до 165 000 рублей);
 - проводников (матросов) судовых (з/пл от 66 000 до 84 000 рублей);
 - шкиперов судовых и их помощников (з/пл от 60 000 до 100 000 рублей);
 - электриков судовых (з/пл от 73 000 до 89 000 рублей);
 - крановщиков плавучих кранов (з/пл от 120 000 до 169 000 рублей).
- В береговых подразделениях для Вас открыты вакансии:
- водителей и машинистов различных категорий (з/пл от 53 000 до 120 000 рублей);
 - электромонтеров и сварщиков ручной сварки (з/пл до 220 000 рублей);
 - судокорпусников - ремонтников (з/пл от 127 000 до 200 000 рублей);
 - слесарей - судоремонтников (механиков) (з/пл от 90 000 до 130 000 рублей);
 - крановщиков портальных кранов (з/пл до 300 000 рублей);
 - портовых рабочих (з/пл до 150 000 рублей).

Рассматриваем кандидатов как с профессиональной подготовкой, так и без образования с обучением за наш счёт.

Наши контакты: kadry@orp.ru
Многоканальный телефон + 4112 408-009, добавочные номера 1262, 1261, 1335, 1273
+7 (914) 228-58-51, +7 (924) 171-80-97, +7 (914) 111-53-75.

КУТУРБАН

Чурапчы сэлээнньэтин олохтооһо, С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар охраннын үлэлээбит

ЗАКИРОВ Фаниль Абдуллович

соһумардык олохтон туораабытынан, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын кэлэктиибэ, профсойууһа.

Арыылаах нэһилиэгин ытык кырдыаһа, ытыктыр биир дойдутаахпыт, өр сылларга уһууаанга медсизэстэрэнэн үлэлээбит үлэ бэтэрээнэ

БАРАШКОВА Мотрена Ильинична

олохтон туораабытынан, уолугар, кийиитигэр, сизэнэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтата, олохтоохторо

Арыылаах нэһилиэгин олохтооһо, Сэрии сылларын оҕото, өр сылларга Арыылаах уһууааныгар көнчүрү ычат доруобуйатын чэбдигирдиигэ медсизэстэрэнэн үлэлээбит ытыктыр бэтэрээнмит

БАРАШКОВА Мотрена Ильинична

олохтон туораабытынан, уолугар, кийиитигэр, сизэнэригэр, хос сизэнэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Оскуола салаатата, кэлэктиибэ.

Прокуратура извещает

Как защитить себя от дистанционных мошенников?

С 1 марта 2025 года все граждане вправе установить полный или частичный запрет на заключение с ними договоров потребительского кредита с банковскими и займа с микрофинансовыми организациями.

Для установления запрета (снятия запрета) гражданин вправе бесплатно любое количество раз подать в бюро кредитных историй через Многофункциональные центры или единый портал госуслуг заявление. Гражданин вправе установить запрет в том числе на получение займов и кредитов дистанционно, то есть в его отсутствие.

В свою очередь бюро кредитных историй обязано размещать информацию об условиях запрета, о порядке и способах установления запрета (снятия запрета), о по-

рядке оспаривания информации, содержащейся в кредитной истории, о договоре потребительского займа (кредита) с физическим лицом при наличии действующего запрета, а также о случаях, когда юридические и физические лица не вправе требовать исполнения заемщиком обязательств по договору потребительского займа (кредита).

Не ранее чем за 30 календарных дней до даты заключения договора потребительского кредита (займа) кредитные и микрофинансовые организации обязаны запросить в бюро информацию о наличии в кредитной истории заемщика сведений о запрете (снятии запрета).

При наличии сведений о действующем запрете заемщику отказывают в заключении договора потребительского кредита

(займа).

В случае заключения договора при наличии запрета информация о таком договоре подлежит аннулированию по заявлению физического лица, направленному в бюро или источнику формирования кредитной истории.

МФЦ обязан обеспечить оказание услуги по внесению в кредитную историю сведений о запрете (снятии запрета) при обращении физического лица не позднее 1 сентября 2025 года.

Необходимо отметить, что вышеуказанные положения не распространяются на договоры потребительского займа (кредита), обязательства заемщика по которым обеспечены ипотекой и (или) залогом транспортного средства.

Прокуратура Чурапчинского района Республики Саха (Якутия).

Күндү тумус туттар аҕабыт, Россия, Саха сиригэр Доруобуйа харыстабылын туйгуна, бэтэрээнэ, Россия Бочуоттаах донора, өр сылларга Чурапчы киин балыһагыгар рентген лаборанынан үтүө суобастаахтык үлэлээбит, дуобакка тэрилтэтин чизинин үгүстүк көмүскээбит, видеоператор, элбэх хаһыат бэриниитэ ааҕааччыта

ПОТАПОВ Григорий Степанович

бу дьыл, кулун тутар 6 күнүгэр уһун ыарахан ыарыытан олохтон туораабытын бары билэр дьонугар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Кэргэнэ Григорьяна, уола Степан, кийиитэ Альбина, кыһа Наталья, күтүөтэ Николай, сизэнэрэ.

Өр сылларга рентген лаборанынан үтүө суобастаахтык үлэлээбит кэлэктиибэ, Саха Сиригэр, Российскай Федерация доруобуйа харыстабылын туйгуна, Россия үтүлээх донора, Чурапчытаагы киин балыһа Бочуоттаах бэтэрээнэ

ПОТАПОВ Григорий Степанович

ыарахан ыарыытан олохтон туораабытынан, кэргэнэ, оҕолоругар, чугас дьонугар, табаарыстарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчытаагы киин балыһа кэлэктиибэ, профсойууһа.

Күндү таайбыт, убайбыт

ПОТАПОВ Григорий Степанович

уһун ыарахан ыарыытан олохтон туораабытынан, кэргэнэ Григорьяна Григорьевна, оҕолоругар Наташа, Степа, кийиитигэр Аля, күтүөтүгэр Коля, сизэнэригэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчытан Кривоногорничеина, Городецкайдар, Сивцевтар, Винокуровтар, Неустроевтар, Ытык Күөлтэн Алексеевтар, Дьокуускайтан Потаповтар, Герасимовтар, Бурнашевтар.

Күндү күтүөппүт, аймахпыт, үлэ бэтэрээнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуйа харыстабылын бэтэрээнэ, Арассыыйа Бочуоттаах донора, Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуйа харыстабылын туйгуна, Кытаанактан төрүттээх

ПОТАПОВ Григорий Степанович

олохтон туораабытынан, кэргэнэ Григорьяна Григорьевна, уолугар Степан Григорьевич, кийиитигэр Альбина, кыһыгар Наталья Степановна, күтүөтүгэр, бары сизэнэригэр, биригэ төрөөбүт балтыгар, бары Потаповтар аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчытан Кузьминнар, Санжеевтар, Дьокуускайтан Григорьяна биригэ төрөөбүт балтылар, Тааттаттан Вырдылиннар, Антипиннар.

Болтоно нэһилиэгин олохтооһо, үлэ бэтэрээнэ, Арассыыйа бочуоттаах донора, бырааппыт, убайбыт

ИВАНОВ Гаврил Чолбонович

олохтон туораабытынан, кэргэнэ Евдокия Ивановна, оҕолоругар, сизэнэригэр, биригэ төрөөбүтүгэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Слепцовтар.

Болтоно олохтооһо, Россия үтүлээх Донора, улахан дьыа кэргэн аҕа баһылыга

ИВАНОВ Гаврил Чолбонович

олохтон туораабытынан, кэргэнэ Евдокия Ивановна, оҕолоругар, биригэ төрөөбүтүгэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Биригэ үөрэммит дөгөттөрө, учуутала

Анна Гаврильевна Слепцова.

Холтоо нэһилиэгиттэн төрүттээх Чакыр нэһилиэгин олохтооһо, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, үлэ бэтэрээнэ, ытыктыр санаспыт

ФИЛИПОВА Агафья Афанасьевна

олохтон туораабытынан, кыргыттарыгар Саргылана, Евдокия, Снежана, күтүөтүгэр Степанна, сизэнэригэр Айына, Ария дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чакыртан Сидоровтар, Васильевтар, Диригтэн Ивановтар, Васильевтар, Арылаахтан Прокопьевтар.

Холтоо нэһилиэгиттэн төрүттээх Чакыр нэһилиэгин олохтооһо, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, үлэ бэтэрээнэ, ытыктыр санаспыт

ФИЛИПОВА Агафья Афанасьевна

олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизэнэригэр, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Убайгыт А.В. Филиппов оҕолоро, сизэнэрэ.

Чакыр нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооһо, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, сэрии сылларын оҕото, үлэ бэтэрээнэ - тапталлаах ийэтэ

ФИЛИПОВА Агафья Афанасьевна

уһун ыарахан ыарыытан олохтон туораабытынан, Эрилик Эристиин аатынан Чакыр орто оскуолатын диригтэри үөрэх чааһыгар солбуйааччы Филиппова Саргылана Николаевна дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Оскуола кэлэктиибэ.

Чакыр нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооһо, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, үлэ бэтэрээнэ

ФИЛИПОВА Агафья Афанасьевна

олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизэнэригэр, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчытан Екатерина Иннокентьевна Павлова, Диригтэн Поисеевтар, Дьокуускайтан балтылар.

"САНА ОЛОХ" хаһыат

Кутурбаммыт
эрдэсхэр
ГОРХОВА
Людмила
Владимировна

Төрүтэччи: СӨ Ыараабыстаныстыба, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабыт" Сударыстыбыннай автономнай тэрилтэ.
Таһаараччы: СӨ "Сахабыт" ГАС
Таһаараччы адырыһа: 677000, Дьокуускай к., Ортоааһаах уул. 31, 124 каб. тел/факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabyt@mail.ru. Российскай Федерация Россиялар СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр ретрастиригирдэнииттэн үчүгүрү - ПИ №ТУ14-00559.

Эрдэсхэри
адырыһа: 678670,
Чурапчы сэл.,
П.П.Поповна, 26 а.
Толорууторбут
эрдэсхэр - 41-332,
отделлар - 41-265,
E-mail: sanaoloh@mail.ru,
сайт: sanaoloh.ru,
telegram: @sanaoloh

Аһар сурутар этигэр санаа редакция олохтоохтор маһаан сөн түбүгэр буулаһа.
Сурууа ыйылар чакылар кырыаахтарыгар эппиэтинэни аһар тус бэйэтигэр суру.

Издатель: ПИ №64. Бэсэниэ санаа № 10 (11989). Кээмэйэ 2 б.л. Ахсаана 1000.
Хаһыат сыанага 26 солк. Хаһыат нэһилиэгэ биригэ, бээтинсэ таһар.

Хаһыат 13.03.2025 с. бэчээккэ бэриһинэ, 14.03.2025 с. таһарта. Дьокуускай к. Вишневский переулок, 20 №-дээх дьыаһагар, "Ю.А. Тагаран аатынан Дьокуускайтаагы Өрөспүүбүлүкэтигэр типография" А/О бэчээтээнэ.

@SANAOLOH